

سهم زنان از هیات علمی دانشگاه‌ها حدود ۳۰ درصد است

دانشگاه ایرانی

با ۲۴ هزار هیات علمی زن

زهرا رضانی خبرنگار گروه دانشگاه

امروز را باید روز کسانی دانست که به خاطر شرایط اجتماعی و فرهنگی، حضورشان در مشاغل مختلف سختی‌های خاص خودش را دارد. زنانی که در کنار ایفای نقش مادری و همسری، پا به پای مردان در بسیاری از

کشور ۲۳ درصد بود که این میزان از اواخر دهه ۷۰ به بعد رشد قابل توجهی داشت و طی همین دهه به ۶۰ درصد رسیده و در مقابل جمعیت اعضای هیات علمی زن در نظام آموزش عالی هم رشد ۳ برابری داشته و بر اساس آخرین آمار موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی حضور زنان در هر دو بعد مدنظر این گزارش، طی سال‌های تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ و ۱۴۰۱-۱۴۰۰ باز هم رو به رشد بوده است.

عرصه‌ها حضور دارند. یکی از این حوزه‌ها را باید نظام آموزش عالی دانست که در آن زنان یاد کسوت استاد به تربیت نیروی انسانی می‌پردازد و یا به عنوان دانشجوی دختر در حال تحصیل در رشته‌های مختلف هستند. نکته مهم اینکه طی دو دهه اخیر زنان مشارکت جدی‌تری در فعالیت‌های علمی داشته‌اند و آمار منتشر شده طی سال‌های اخیر نیز این مساله را تایید می‌کند. به طوری که در سال ۵۷، سهم پذیرش زنان در دانشگاه‌های

رشته‌های پرطرفدار دانشجویان دختر کدامند؟

یکی از موضوعات مهم درباره جمعیت زنان در نظام آموزش عالی، تعداد دانشجویانی است که در دانشگاه‌های کشور در حال علم آموزی رشته‌های مختلف هستند. با وجود اینکه ۴۹ درصد از کل جمعیت دانشجویی کشور را در سال تحصیلی گذشته دختران تشکیل می‌دادند، اما بیشترین جمعیت دانشجویان دختر متخصص دانشگاه پیام نور است، دانشگاهی که ۲۳۸ هزار و ۵۵۱ دانشجوی دختر دارد که ۶۰ درصد از جمعیت کلش را شامل می‌شود. بعد از آن وزارت بهداشت با ۱۲۲ هزار و ۴۱۴ دانشجوی دختر و سهم ۵۶ درصدی در رتبه دوم قرار دارد. وزارت علوم رتبه سوم را دارد و ۵۲ درصد از کل جمعیت دانشجویی اش را دختران شامل می‌شوند. بعد از آن موسسات غیرانتفاعی با سهم ۵۱ درصدی و در رتبه پنجم دانشگاه آزاد با سهم ۴۷ درصدی قرار دارد.

افزایش یک درصدی جمعیت دانشجویان دختر ظرف یک سال

جالب‌تر اینکه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ طبق اطلاعات موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی تعدادشان به یک میلیون و ۱۹ هزار نفر می‌رسید، اما این میزان در سال تحصیلی گذشته به یک میلیون و ۷۳ هزار و ۸۳۰ نفر افزایش داشته است، یعنی ورودی دانشجویان دختر به نظام آموزش عالی فارغ از مقطع تحصیلی، ۱٫۱ درصد ظرف یک سال بیشتر شده است که نشان می‌دهد اقبال برای تحصیل در میان دختران همچنان روند صعودی خود را حفظ کرده است. با وجود اینکه دانشگاه‌های تک جنسیتی مانند الیزه‌راس (رامی توان خاص دانشجویان دختر دانست؛ اما واقعیت این است که در نظام آموزش عالی، به تعداد محدود رشته تحصیلی داریم که تحت هیچ شرایطی پذیرش

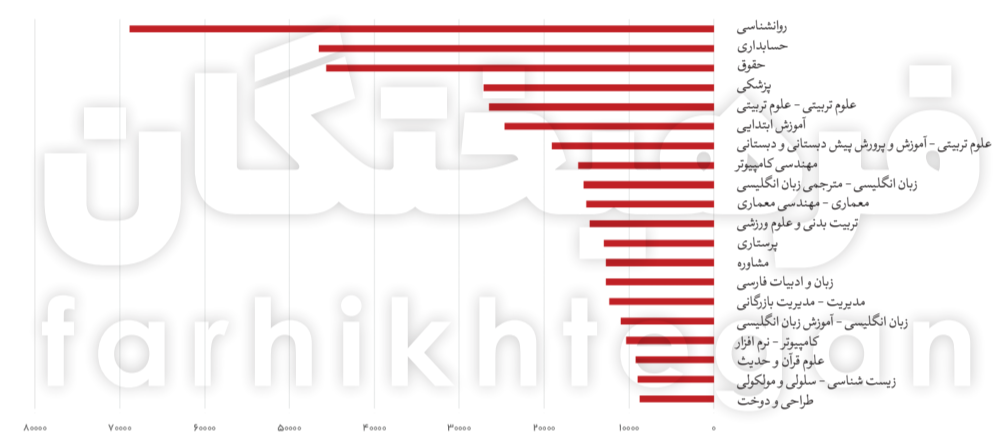
دانشجوی پسر در آن وجود ندارد و آنها هم زیر رشته‌های وزارت بهداشت تعریف می‌شوند. عملاً با گسترش رشته‌های دانشگاهی و همچنین تغییر سبک زندگی امروز، اکثر رشته‌های تحصیلی شرایط را برای تحصیل دانشجویان پسر و دختر فراهم کرده‌اند؛ با این حال اینکه چه رشته‌هایی در بین هزاران رشته تحصیلی مورد علاقه دختران و زنان جامعه است هم از آن مباحثی است که می‌تواند نشان‌دهنده ذائقه این قشر نسبت به نظام آموزش عالی کشور باشد. رشته‌هایی که البته پذیرش آنها هم تنها منحصر به دانشجویان دختر نیست و امکان تحصیل دانشجویان پسر هم در آن وجود دارد. رشته روانشناسی را باید اولین رشته پرطرفدار در میان دانشجویان دختر دانست. رشته‌ای که سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ جمعیت دانشجویی آن به ۷۲ هزار و ۷۰۰ نفر می‌رسید که این میزان برای سال گذشته با کاهش ۳ هزار و ۸۸۳ نفری به جمعیت ۶۸ هزار و ۸۱۷ نفر رسید که معنایش ریزش ۴ درصدی در این رشته است. رشته بعدی که بیشترین جمعیت دانشجویان دختر را طی این دو سال مدنظر این گزارش به خود اختصاص داده، حسابداری است. رشته‌ای که جمعیت دانشجویی آن در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به ۴۶ هزار و ۹۲۳ نفر می‌رسد که با ریزش ۷ درصدی به ۴۶ هزار و ۵۸۳ نفر کاهش یافت. حقوق هم سومین رشته پرطرفدار به شمار می‌رود. رشته‌ای که جمعیت آن در سال ۴۶ هزار و ۸۲۹ نفر بود که همانند دوره‌های دیگر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ روند کاهشی داشته و به ۴۵ هزار و ۶۸۸ نفر رسیده بود که معنایش ریزش ۲٫۶ درصدی این رشته است. نکته جالب اینجاست که رشته پزشکی که در نگاه کلان، اصلی و پرطرفدارترین رشته این روزهای جامعه به شمار می‌رود، در رده چهارم قرار دارد و جمعیت دانشجویی دختر در آن هم به نسبت کمتر از دیگر رشته‌هاست؛ هر چند روند جمعیتی در این رشته طی این دو سال افزایشی بوده است. به عبارت دقیق‌تر جمعیت

دانشجویان دختر این رشته از ۲۶ هزار و ۵۱۴ نفر به ۲۷ هزار و ۹۶ نفر رسید یعنی رشد ۲٫۱ درصدی که نشان می‌دهد توجه دختران به تحصیل در این رشته بیش از گذشته شده است. علوم تربیتی پنجمین رشته پرطرفدار این دانشجویان است، رشته‌ای که از جمعیت آن مانند پزشکی رو به افزایش بوده و از ۲۶ هزار و ۳۶۱ نفر به ۲۶ هزار و ۴۷۳ نفر رسیده که نشان‌دهنده رشد ۰٫۴ درصدی جمعیت دانشجویان در این رشته است.

۱۶۰ رشته؛ فقط یک دانشجوی دختر دارد

جالب اینکه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در ۱۶۹ رشته، تنها یک

پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی در بین دختران

۳۰ درصد از اساتید کشور را زنان تشکیل می‌دهند

اگر بخواهیم اعضای هیات علمی را از نظر زیرنظام‌های آموزشی بررسی کنیم، باید عنوان کرد در کل کشور ۳۰ درصد از جمعیت اعضای هیات علمی را زنان تشکیل داده‌اند، یعنی از جمعیت ۸۰ هزار و ۹۲۲ نفری این جامعه، ۲۴ هزار و ۴۳۱ نفرشان خانم هستند. در این میان ۴۴ درصد اساتید وزارت بهداشت از زنان تشکیل می‌دهند که باعث شده این وزارتخانه رتبه اول را در این حوزه داشته باشد. یعنی ۹ هزار و ۳۰۰ استاد با مرتبه‌های علمی مختلف از اساتید تا مرتبه آموزشیار در این وزارتخانه مشغول به فعالیت هستند. دانشگاه پیام نور، دانشگاه فرهنگیان و آزاد هر کدام ۳۲ درصد از جمعیت اساتیدشان را زنان شامل می‌شوند. از مجموع ۲۳ هزار و ۵۸۷ هیات علمی وابسته به دانشگاه آزاد، هفت هزار و ۴۸۸ نفرشان زنان بوده‌اند. بعد از آن موسسات آموزش عالی غیردولتی با سهم ۲۸ درصدی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای با سهم ۲۶ درصدی، وزارت علوم با سهم ۱۹ درصدی و در جایگاه آخر هم دانشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی با سهم ۱۲ درصدی قرار دارند. نکته مهم دیگر اینکه از میان هفت هزار و ۱۴۴ جمعیت اساتید تمامی سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، ۲۱ نفرشان زن هستند، یعنی ۱۴ درصد از کل آنها را زنان تشکیل داده‌اند. این نسبت در مرتبه علمی دانشیاری که سه هزار و ۳۸۷ نفر بود که نسبتش به کل جمعیت این حوزه، ۲۲ درصد می‌شود. جالب‌تر اینکه این نسبت هرچه مرتبه علمی اساتید کمتر می‌شود، بیشتر شده به طوری که در

مرتبه استادیاری این نسبت به ۳۳ درصد و در مرتبه به ۲۵ درصد می‌رسد. هرچند که این میزان در مرتبه آموزشیار روند نزولی گرفته و به ۳۰ درصد رسیده است.

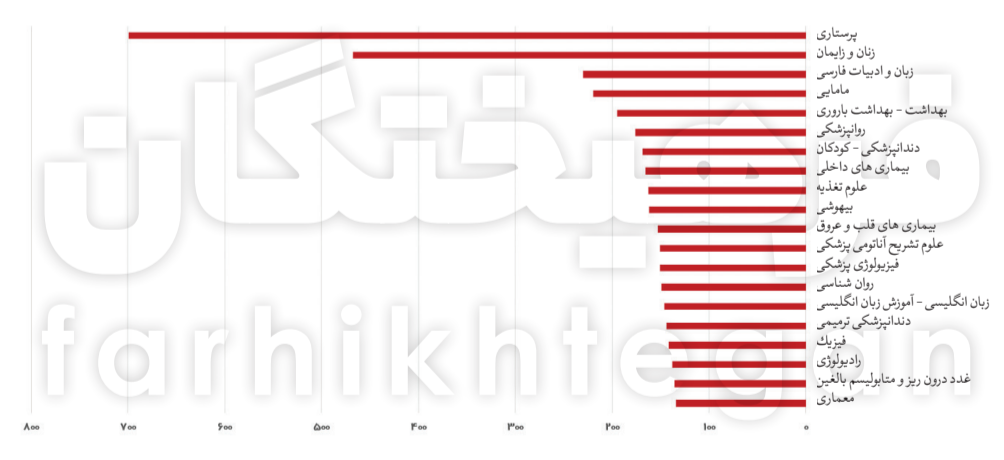
وضعیت اساتید زن در رشته‌های پرجمعیت چطور است؟

آمار اعضای هیات علمی با ملاحظه قرار دادن رشته‌های تحصیلی هم حاوی نکات قابل توجهی است؛ به طوری که بیشترین اعضای هیات علمی تمام وقت زن در هر دو سال تحصیلی در رشته‌های مرتبط با وزارت بهداشت بوده است. به طوری که رشته پرستاری و زنان و زایمان در هر دو سال بیشترین اعضای هیات علمی را داشته و ترتیب ۶۹۹ و ۴۶۸ هیات علمی زن در این دو رشته در سال تحصیلی گذشته در دانشگاه‌های کشور مشغول به تدریس بودند. سومین رشته اما رشته زبان و ادبیات فارسی بوده که ۲۳۰ عضو و بعد از آن باز رشته مامایی که زیرشاخه وزارت بهداشت محسوب می‌شود، قرار دارد. به طوری که در این رشته ۲۲۰ عضو هیات علمی داشتیم. پنجمین رشته با بالاترین میزان هیات علمی زن را هم باید مربوط به بهداشت - بهداشت باوروی دانست که ۱۹۵ هیات علمی تمام وقت داشته است. روانپزشکی، دندانپزشکی - کودکان، بیماری‌های داخلی، علوم تغذیه و بیوشیمی هم رشته‌های دیگری هستند که به مراتب در رتبه ۱۰ رشته اصلی این حوزه قلمداد می‌شوند.

به ازای هر ۴۶۱ دانشجوی روانشناسی تنها یک استاد تمام وقت خانم!

جالب اینجاست که در رشته روانشناسی که بیشترین جمعیت دانشجویی را به خود اختصاص داده، تنها ۱۴۹ عضو هیات علمی تمام وقت داریم. این تعداد را وقتی در مقابل جمعیت ۶۸ هزار و ۸۱۷

پرجمعیت‌ترین رشته‌های دانشگاهی از حیث اعضای هیات علمی

آمار دانشجویان و اساتید در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

دستگاه اجرایی	تعداد دانشجویان زن	درصد نسبت به کل جمعیت	تعداد اساتید زن	درصد نسبت به کل جمعیت	تعداد دانشیار زن	درصد نسبت به کل جمعیت	تعداد استادیار زن	درصد نسبت به کل جمعیت	تعداد کارکنان زن	درصد نسبت به کل جمعیت
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۳۶۹۵۰	۵۲٪	۲۳۷	۶٪	۱۰۸۷	۱۳٪	۳۴۲۸	۲۴٪	۱۱۶۰۰	۳۷٪
دانشگاه پیام نور	۲۳۸۵۵۱	۶۰٪	۷	۱۲٪	۸۵	۲۵٪	۵۹۹	۳۲٪	۲۹۳۶	۳۹٪
دانشگاه جامع علمی کاربردی	۶۴۹۷۲	۲۹٪	-	-	-	-	-	-	۲۷۲	۳۱٪
دانشگاه فرهنگیان	۴۲۲۷۳	۴۷٪	-	-	۱	۱۳٪	۱۶۸	۳۴٪	۸۰۶	۳۲٪
دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۸۲۹۲۴	۴۳٪	-	-	۲	۲۹٪	۲۶	۱۷٪	۱۷۸۰	۲۸٪
سایر دستگاه‌های اجرایی	۶۸۶۷	۲۳٪	-	-	۲۹	۱۴٪	۷۵	۱۳٪	۴۵۲	۲۳٪
موسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی	۱۴۴۲۹۹	۵۱٪	۲	۲٪	۱۹	۹٪	۵۸۰۷	۲۹٪	۱۹۷۹	۳۴٪
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۲۲۴۱۴	۵۶٪	۷۳۳	۲۶٪	۱۷۱۶	۳۷٪	۴۵۶۹	۴۹٪	۷۶۸۹	۵۸٪
دانشگاه آزاد اسلامی	۵۶۷۵۹۶	۴۷٪	۴۲	۱۱٪	۴۴۸	۲۶٪	۴۷۵	۳۳٪	۸۹۸۴	۳۱٪
جمع	۱۶۴۱۴۲۶	۴۹٪	۱۰۲۱	۱۴٪	۳۳۸۷	۲۲٪	۱۵۱۴۷	۳۴٪	۳۶۴۹۸	۳۷٪

۳۶ درصد کارکنان آموزش عالی را زنان تشکیل می‌دهند

جذب کارکنان زن در نظام آموزش عالی هم موضوع دیگری است که با تکیه به آمارهای مربوط به این بخش، اطلاعات قابل توجهی دارد. هرچند از جمعیت ۹۸ هزار و ۷۶۹ نفری کارمندان، فقط ۳۶ هزار و ۴۹۸ نفرشان که معادل ۳۶ درصدشان می‌شود را زنان تشکیل داده‌اند، اما بیشترین استفاده از نیروی خانم در این بدنه، بعد از وزارت علوم به دانشگاه آزاد می‌رسد. البته در مجموع از میان ۹۸ هزار و ۷۶۹ کارمند مشغول به کار در این بخش از کشور، ۳۶ هزار و ۴۹۸ نفرشان را کارمندان زن تشکیل داده‌اند، یعنی ۳۶ درصد از کل بدنه را زنان تشکیل می‌دهند. اگر بخواهیم به صورت جزئی‌تر به این حوزه نگاه کنیم هم باید عنوان کرد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، از مجموع ۳۱ هزار و ۱۰۶ کارمند، ۱۱ هزار و ۶۰۰ نفرشان کارمندان زن بودند، یعنی ۳۷ درصد از جمعیت آنها را زنان تشکیل می‌دادند. این میزان در دانشگاه آزاد هم از میان ۲۹ هزار و ۱۰۹ کارمند، به هشت هزار و ۹۸۴ کارمند زن می‌رسد، یعنی ۳۰ درصد از کل بدنه کارمندی این دانشگاه را زنان تشکیل می‌دهند. وزارت بهداشت با وجود اینکه بیشترین اعضای هیات علمی زنان تمام وقت را در پنج رشته اول داشته، اما در جذب نیروی زن کارمند در رده سوم قرار دارد و هفت هزار و ۶۸۹ کارمند زن در آن مشغول به فعالیت هستند. جایگاه چهارم این حوزه هم به دانشگاه پیام‌نور با دو هزار و ۹۳۶ کارمند و بعد از آن به موسسات آموزش غیردولتی با هزار و ۹۷۹ کارمند می‌رسد.